

Asia: HE 66/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle ambulanssikuljetusten ja ensihoitopalveluun sisältyvien kuljetusten järjestämis- ja rahoitusvastuun uudistamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksumuutoksia koskevaksi lainsäädännöksi

Vastaanottaja: Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Asia: HE 49/2026

Aika: Sosiaali- ja terveysvaliokunnan kokous keskiviikkona 20.5.2026

[Vammaisfoorumi](#) on 29 valtakunnallisen vammaisjärjestön yhteistyöjärjestö, jonka tarkoituksena on YK:n vammaisten ihmisten oikeuksia koskevan sopimuksen mukaisesti edistää vammaisten ihmisten tasa-arvoa ja yhdenvertaisen osallistumisen mahdollisuuksia yhteiskunnassa. Vammaisfoorumi edustaa jäsenjärjestöjensä kautta noin 223 000 vammaista ja pitkäaikaissairasta ihmistä.

Vammaisfoorumi kiittää mahdollisuudesta antaa kirjallinen asiantuntijalausunto.

Yleistä

Vammaisfoorumi katsoo, että hallituksen esityksen tavoitteet terveydenhuollon monikanavaisen rahoitusjärjestelmän yksinkertaistamisesta sekä ensihoitoon kuulumattomien ambulanssikuljetusten tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä ovat lähtökohtaisesti kannatettavia. Järjestelmän ja sääntelyn selkiyttäminen sekä järjestämis- ja rahoitusvastuun siirtäminen yhdelle taholle eli hyvinvointialueille voi parhaimmillaan selkeyttää asiakkaiden asemaa ja vahvistaa palvelukokonaisuuksien yhteensovittamista.

Vammaisfoorumi pitää myös myönteisenä sitä, että sekä ensihoitopalvelussa että ensihoitopalveluun sisältyvässä ambulanssikuljetuksissa perittävät asiakasmaksut kerryttäisivät jatkossa asiakasmaksujen maksukattoa nykyisen sairausvakuutuslain mukaisen matkakaton sijaan.

Samalla Vammaisfoorumi kuitenkin toteaa, että lakiehdotuksen vaikutukset vammaisten henkilöiden näkökulmasta jäävät osin puutteellisesti arvioituiksi. Vammaiset henkilöt käyttävät muuta väestöä enemmän sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita, ja heidän kohdallaan palvelutarpeet ovat usein pitkäkestoisia tai elämänmittaisia. Tämän vuoksi asiakasmaksujen muutokset voivat muodostaa huomattavasti arvioitua suuremman kokonaisuormituksen.

Suomea velvoittava YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus edellyttää yhdenvertaista pääsyä terveystalouteen (artikla 25), esteettömyyttä (artikla 9), itsenäisen elämän mahdollistamista (artikla 19) sekä syrjimättömyyttä (artikla 5).

Taloudelliset esteet eivät saa muodostua esteeksi palvelujen tosiasialliselle saavutettavuudelle.

Asiakasmaksujen kasvu aiheuttaa merkittävää huolta

Vammaisfoorumi on erittäin huolissaan asiakasmaksujen kasvusta.

Asiakasmaksujen enimmäismääriä on viime vuosina korotettu merkittävästi. Maksurasitus on jo nykyisellään muodostunut kestäättömäksi pienituloisille ja paljon palveluja käyttäville henkilöille.

Vammaisten henkilöiden joukossa on paljon henkilöitä, jotka joutuvat käyttämään toistuvasti ensihoidon kuljetuksia sekä muita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja. Lakiehdotus voi kasvattaa kustannuksia edelleen tilanteessa, jossa useat muut samanaikaiset uudistukset ovat jo lisänneet vammaisten henkilöiden elinkustannuksia.

Vammaisfoorumi pitää erityisen ongelmallisena, että ambulanssikuljetuksen maksu nousisi nykyisestä sairausvakuutuksen omavastuusta vastaamaan terveyskeskuksen päivystysmaksua. Muutos voi merkitä pienituloiselle asiakkaalle huomattavaa kustannusten nousua.

Lisäksi Vammaisfoorumi nostaa esiin epäselvän tilanteen, jossa ensihoito arvioi henkilön hoidon tarpeen mutta ei kuljeta häntä. Tällöin jää epäselväksi, voiko asiakkaalle muodostua samanaikaisesti sekä ensihoitomaksu että myöhemmin esimerkiksi Kela-taksin omavastuu.

Maksukattojen seuranta ei saa jäädä asiakkaan vastuulle

Vammaisfoorumi pitää tärkeänä, että ensihoidon kuljetuksista aiheutuvat asiakasmaksut sisällytetään maksukattoon.

Vammaisfoorumi kuitenkin korostaa, että nykyinen järjestelmä ei käytännössä turvaa asiakkaiden oikeuksia riittävästi.

Kansaneläkelaitos on aiemmin seurannut matkakaton täyttymistä, mutta hyvinvointialueiden asiakasmaksujen maksukaton seuranta on asiakkaan vastuulla. Tämä voi muodostua kohtuuttomaksi erityisesti paljon palveluja käyttäville henkilöille.

Vammaisfoorumi toteaa, että hyvinvointialueiden käytännöt vaihtelevat tällä hetkellä merkittävästi ja johtavat alueelliseen eriarvoisuuteen.

Vammaisfoorumi esittää, että maksukattojen seuranta toteutetaan automaattisesti asiakkaan puolesta valtakunnallisesti yhtenäisellä tavalla.

Asiakasmaksujen huojentaminen ei toteudu käytännössä

Lainsäädäntö sisältää veloitteen asiakasmaksujen alentamisesta, huojentamisesta tai perimättä jättämisestä.

Vammaisfoorumi muistuttaa kuitenkin, että käytännön toteutus ei tällä hetkellä toimi riittävästi. Jäsenjärjestöiltä saadun tiedon perusteella hyvinvointialueiden käytännöt vaihtelevat huomattavasti. Osa asiakkaista ei tiedä mahdollisuudesta hakea huojennusta, osa ei löydä lomakkeita tai kykene täyttämään niitä, ja osalla alueista huojennuksia on rajattu hyvin kapeasti.

Pahimmillaan huojennuksen hakeminen voi edellyttää laajojen sähköisten lomakkeiden täyttämistä. Tämä muodostaa erityisiä esteitä esimerkiksi henkilöille, joilla on kognitiivisia, neuropsykiatrisia tai muita toimintarajoitteita.

Vammaisfoorumi katsoo, että oikeus maksujen alentamiseen ei voi jäädä riippumaan henkilön omasta toimintakyvystä tai kyvystä selvittää monimutkaisia menettelyjä.

Vaikutusarvioiden yhteisvaikutukset jäävät puutteellisiksi

Vammaisfoorumi pitää vaikutusarvioita liian optimistisina. Lakiehdotuksessa tunnistetaan vaikutuksia ikääntyneisiin, vammaisiin henkilöihin ja osaan lapsiperheistä, mutta kokonaisvaikutuksia ei ole arvioitu riittävästi.

Erityisen huolestuttavaa on, että erilaiset samanaikaiset uudistukset voivat kasautua samoille henkilöille ja perheille. Vammaisfoorumi yhtyy lainsäädännön arviointineuvoston näkemykseen siitä, että esityksessä tarvitaan selkeämpi arvio muutosten yhteisvaikutuksista.

YK:n vammaissopimuksen toimeenpano edellyttää, että vaikutuksia arvioidaan erityisesti niiden henkilöiden näkökulmasta, joihin muutokset kohdistuvat voimakkaimmin.

Ensihoidon osaaminen ja vammaisten henkilöiden erityistarpeet

Vammaisfoorumi muistuttaa, että kaikki vammat eivät näy ulospäin.

On erittäin tärkeää, että ensihoidolla on käytössään riittävät tiedot potilaan toimintakyvystä, kommunikointitavoista sekä hoidon kannalta välttämättömistä erityistarpeista.

Esimerkiksi harvinaissairaudet, helposti murtuvat luut, hengityslaitetta käyttävät henkilöt tai kommunikoinnin erityistarpeet voivat olla ratkaisevia turvallisen hoidon kannalta.

Vammaisfoorumi korostaa, että potilasturvallisuuden varmistamiseksi tiedonkulun, henkilöstön osaamisen sekä toimintamallien tulee huomioida vammaisten henkilöiden moninaiset tilanteet.

Yhteenveto

Vammaisfoorumi katsoo, että esityksen tavoitteet järjestelmän selkeyttämisestä ovat kannatettavia, mutta vaikutukset vammaisten henkilöiden oikeuksiin, taloudelliseen asemaan ja palvelujen saavutettavuuteen jäävät puutteellisesti arvioituiksi.

Vammaisfoorumi esittää, että asiakasmaksujen yhteisvaikutuksia arvioidaan nykyistä laajemmin, maksukattojen seuranta toteutetaan automaattisesti ja huojennuskäytäntöjä yhtenäistetään. Lisäksi Vammaisfoorumi korostaa, että vaikutusarvioita täydennetään erityisesti vammaisten henkilöiden näkökulmasta ja vammaisvaikutusten arviointi toteutetaan järjestelmällisesti jatkovalmistelussa.

Vammaisfoorumi ry

Maija Aatelo
puheenjohtaja

Anni Kyröläinen
pääsihteeri
p. 045 217 4936
anni.kyrolainen@vammaisfoorumi.fi